كردي سوراني

پێغەمبەری ئیسلام

موحەممەد ﷺ

نووسینی:

دکتۆر/ محمد عبدالله السحيم

مامۆستای عەقیدە لە بەشی خوێندنەوە ئیسلامیەکان (لە پێشوودا)
کۆلێژی پەروەردە، زانکۆی (الملك سعود)

www.Islamhouse.com

جمعية
الدعوة والإرشاد وتوعية
الجاليات بالربوة

جمعية
خدمة المحتوى الإسلامي
باللغات

پێغەمبەری ئیسلام

موحەممەد

- صلى الله عليه وسلم-

بسم الله الرحمن الرحيم

شركاء التنفيذ:

دار الإسلام
جمعية الربوة
رواد الترجمة
المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900
ceo@rabwah.sa
P.O.BOX: 29465
RIYADH: 11557
www.islamhouse.com

به ناوی خوای بەخشندە ومیهرەبان

پێغەمبەری ئیسلام موحەمەد - صلى الله عليه وسلم-

پوختەیەک سەبارەت بە پێغەمبەری ئیسلام موحەمەددا[1] -صلى الله عليه وسلم- کە تێیدا ئەمانە باسکراوە: ناوی ورەچەڵەکی وشوێنی لەدایکبوون وپەروەردە بوونی وهاوسەرگیری وپەیامەکەی وئەو شتانەی بانگەشەی بۆ کردووە، ونیشانە وئایەتەکانی پێغەمبەرایەتی، وشەریعەتەکەی وتێڕوانینی بەرهەڵستکارانی (دوژمنانی) سەبارەتی.

١- ناوی وڕەچەڵەکی وئەوشارەی تێیدا لەدایکبووە و پەروەردە وگەورەبوونی

پێغەمبەری ئیسلام: موحەمەد کوڕی عبداللّٰه کوڕی عبدالمطلب کوڕی هاشم لە نەوەی ئیسماعیلە کوڕی ئیبراهیم -عليهم السلام-. پێغەمبەری خودا ئیبراهیم -عليه السلام- لە شامەوە هات بۆ مەککە، وهاجەرەی خێزانی وئیسماعیلی کوڕی لەگەڵدا بوو، وئیسماعیل -عليه السلام- منداڵێکی ساوا بوو، بە فەرمانی خوای گەورە هەردوویانی لە مەککەدا نیشتەجێ کرد، وکاتێک ئیسماعیل -عليه السلام- بوو بە گەنج؛ پێغەمبەر ئیبراهیم -عليه السلام- گەڕایەوە بۆ مەککە، وخۆی وئیسماعیلی کوڕی کەعبەیان -ماڵی خودایان- دروستکرد، وخەڵکی نیشتەجێبوو لە

[1] وشەکانی (پێغەمبەر و موحەمەد) پێکەوە لە بڕگەکاندا داناون ئەمیش وەکو ڕەچاوکردنێک بۆ وەرگێڕان، بۆیە هیوام وایە تێبینی ئەمە بکرێت.

دەوروپشتی ماڵی خودا و زۆر بوون، ومەککە بوو بە شوێنی مەبەست بۆ ئەوانەی دەیانەوێت پەروەردگار بپەرستن، وبۆ ئەوانەی دەیانەوێت حەجی ماڵی خودا بکەن، وخەڵکی بەردەوام بوون لە پەرستنی خوای گەورە لەسەر تەوحید (یەک خودا پەرستی) لەسەر ئاینی ئیبراهیم -علیه السلام- هەتا چەند سەدەیەک.

پاش ئەوە لادان وتاوانەکان سەریان هەڵدا لە دوورگەی عەرەبی هەروەکو شوێنەکانی تری سەر زەوی، وتاوانەکانی سەردەمی بت پەرستی وجاهیلیەت تێیاندا تەشەنەی کرد وەکو: بت پەرستی، وکوشتنی کچان، وستەمکردن لە ئافرەتان، وشاهێدی دانی درۆ، وئارەق (مەی) خواردنەوە، وئەنجامدانی تاوان وخراپەکارییە قێزەوەنەکان، وخواردنی ماڵی هەتیو وخواردنی ڕیبا (سوو). لەم شوێنەدا ولەم ژینەگەیەدا پێغەمبەری ئیسلام موحەمەدی کوڕی عبداللە لە نەوەی ئیسماعیلی کوڕی ئیبراهیم -علیهم السلام- لەدایکبوو، لە ساڵی ٥٧١ ز، پێش لەدایکبوونی باوکی کۆچی دوایی کرد، ولە تەمەنی شەش ساڵیدا دایکی کۆچی دوایی کرد، ومامی ئەبو تاڵیب بەخێوی کرد وپەروەردەی کرد، وبە هەتیوی وهەژاری گەورە بوو، وبە کاری دەستی خۆی خواردن وبژێوی ژیانی پەیدا دەکرد.

٢- هاوسەرگیرییەکی پیرۆز لەگەڵ ئافرەتێکی پڕ خێری خانەدانی گەورە

وکاتێـک تەمەنـی گەیشـتە بیسـت وپێـنج سـاڵی هاوسـەرگیری لەگەڵ ئافرەتێکی بەڕێزی شاری مەکـکە کـرد بە نـاوی خەدیـجەی کچـی خوەیلـد -ڕەزای خوای لێبێت-، وچوار کـچ ودوو کـوڕی لە خەدیـجە بـوو، کوڕەکـان لە تەمەنـی منداڵیـدا مـردن، ومـامەڵەی لەگەڵ خێـزانەکەی ومنـداڵەکانی لە ئەوپەڕی نەرم ونیـانی وخۆشەویسـتیدا بـوو، بـۆیە خەدیـجە زۆر خۆشـی دەویست، وئەویش بەهەمان شێوە خەدیجەی خۆشدەویست، وتەنـانەت پـاش مردنـی خەدیـجە هەر لە بیـری نەکـرد، وئـاژەڵی دەکـرد بە قوربـانی وگۆشـتەکەی دەبەخشـی بە هاوڕێکـانی خەدیـجە -ڕەزای خـوای لێبێـت- ئەمـیش وەکـو چاکەکـارییەک بەرامـبەری وبـۆ ڕێزلێنـانی وبـۆ پاراسـتنی خۆشەویستی.

٣- دەستپێکردنی وەحی (سروش)

پێغەمبەر موحەممەد -صلى الله عليه وسلم- لەسـەر ڕەوشـتێکی مەزن بـــوو ؛ هەر لەو کـــاتەوەی پەروەردگـــاری خوڵقانـــدوویەتی، وگەلەکەی بە (الصـادق الأمـين) واتە: (ڕاسـتگۆی دەسـتپاک) ناویـان دەبـرد، ولە کـارە مەزنەکاندا بەشداریان دەبوو، وڕقی لە تاوانەکـانی سـەردەمی بـت پەرسـتی وجاهیلیەتی خەڵکی مەککە بوو وهەرگیز لەم تاوانانەدا بەشداری نەدەکرد.

وکاتێک تەمەنی گەیشتە چل ساڵ لە مەککە ؛ خوای گەورە هەڵیبژارد بـۆ ئەوەی ببێت بە پێغەمبەر، بۆیە جبریل -علیـه السـلام- (کە فریشـتەیەکی

تـايبەتە بە هێنـانی وەحـی -سـروش- بـۆ پێغەمـبەران) هـات بـۆ لای وسەرەتاکانی یەکەم سورەتی قورئانی پیرۆزی بۆ هێنایە خـوارەوە، کە خـوای گەورە دەفەرموێت:

{اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّـذِي خَلَـقَ (١) واتە: {(ئەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-) بخوێنە بە ناوی پەروەردگارتەوە کە هەموو شتێکی دروست کردووە (١) خَلَقَ الْإِنسَانَ مِـنْ عَلَـقٍ (٢) واتە: مرۆڤـی دروسـت کـردوە لە خـوێنێکی بەستوو (٢) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (٣) واتە: بخوێنە، پەروەردگاری تۆ (لە هەمـوو کەس) بەخشـندەترە (٣) الَّـذِي عَلَّـمَ بِـالْقَلَمِ (٤) واتە: ئەوەی کە (مرۆڤـی) فێری (نووسین) کردووە بە قەڵەم (٤) عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَـمْ يَعْلَـمْ (٥)} واتە: مرۆڤی شارەزا کردووە بەو شتانەی کە نەیدەزانی (٥)} [سورەتی العلق: ١-٥]،

هـات بـۆ لای خەدیـجەی خێزانـی -ڕەزای خـوای لێبێـت- و دڵـی دەلەرزا، وڕووداوەکەی بۆی باسکرد؛ وخەدیجە دڵنیا وئارامی کـردەوە، وبـردی بـۆ لای کوڕی مامێکی بە ناوی وەرەقەی کوڕی نەوفەل -کە پێشتر بـوو بە نەسـڕانی وتەورات وئینجیلی خوێندبووەوە-؛ خەدیجەی پێـی ووت: ئەی کـوڕی مـام، گوێبگرە بزانە کوڕی براکەت چی دەڵێت: وەرەقە بە پێغەمبەری ووت -صلى الله عليه وسلم-: **ئەی کوڕی بـراکەم چیـت بینـی؟ پێغەمـبەر -صلى الله عليه وسلم- ئەو ڕووداوەی بەسـەریدا ڕوویـدا بـۆی باسـکرد، وەرەقە پێـی ووت: (ئەوە جبـریلە کە خـودا دایبەزانـد بـۆ سـەر موسا، خۆزگـایە گەنـج دەبووم، خۆزگایە زیندوو دەبووم لەو کاتەی کە قەومەکەت تۆ دەردەکەن، پێغەمبەری خـودا -صلى الله عليه وسلم- فەرمـووی: «ئایـا ئەوان مـن دەردەکەن -لە مەککە-؟»، ووتی: بەڵێ، هەرپیاوێک وەکو تۆ ئەم پەیامەی**

هێنـا بێـت؛ ئەوا دژایەتـی کـراوە، ئەگەر بـگەم بە ڕۆژەکانـت بە ئەوپەڕی هێزەوە سەرت دەخەم)[2]

وله مەکـکەدا بەردەوام قورئـانی پیـرۆز بـۆ پێغەمـبەر -صـلی الـله علـیه وسلم- دادەبەزی، کە جبریل -علیه السـلام- دەیهێنـایە خـوارەوە لە لایەن پەروەردگارەوە، وهەروەها جبریل وردەکاری پەیامەکەی بۆ دەهێنا.

وبەردەوام بوو لە بانگەشەکردنی گەلەکەی بۆ ئاینی ئیسـلام، بەڵام ئەوان بەرامبەری وەستان ودژایەتیان کرد، وماڵ وموڵك وسامانێکی زۆریان خستە پێشی بەرامبەر بە وەستان لەم بانگەوازی وپەیامە بەڵام پێغەمـبەر -صـلی الله علیه وسلم- هەمـوو ئەمـانەی ڕەت کـردەوە، وئەوەیـان پێـی ووت کە بێبـــاوەڕان بە پێغەمبەرانـــی پێشــــوویان دەووت: ســـاحیرە، درۆزنە، وبانگەوازەکەیـان لەسـەر تەنـگ کـردەوە، وهێرشـیان کـردە سـەر لاشـەی پیرۆزی وشوێنکەوتووانیان چەوساندەوە.

پێغەمبەر -صلی الله علیه وسـلم- بەردەوام لە بـانگەوازی کـردن بـۆ لای خـوای گەورە لە مەکـکە، ولە وەرزی حەج و وەرزی بـازاڕە عەرەبیەکانــدا بە خەڵکی دەگەیشت وبانگەوازیانی دەکرد بۆ ئاینی ئیسلام، ومەبەستی دونیـا ودەســەڵات نەبـوو، وبە شمشـێر خەڵکـی نەترسـاند، ونە دەسـەڵاتدار ونە پادشـا بــوو، وبەرەنگــاربوونەوەی ڕاگەیانــد لە ســەرەتای بانگەوازیەکەیــدا ئەویش ئەوە بوو ئەگەر دەتـوانن بـا کتێبێـک بهێـنن وەکـو قورئـانی پیـرۆز، وبەردەوام بوو لە بەرەنگاربوونەوەی بەرهەڵستکارانی بە بەڵگەکانی قورئـان، بـۆیە خەڵکانێـک باوەڕیـان پێـی هێنـا وبـوون بە هـاوەڵی -ڕەزای خوایـان لێبێت-. لە مەککەدا خوای گەورە ڕێزی لێنا ئەویش بە شەوڕەوی (ئیسـراء

---

[2] متفق علیه، صحیح البخاري: (٢)، وصحیح مسلم: (١٥٢).

بەرەو (بیـت المقـدس) لە شـام، وپاشـان بەرز بـووەوە بەرەو ئاسـمان (المعراج)، وزانراوە کە خودا پێغەمـبەر ئیلیـاس ومەسـیحی (عیسـای) بەرز کـردەوە بەرەو ئاسـمان -علیهمـا السـلام-، وئەمـیش لە لای مسـوڵمانان ونەسرانیەکان باسکراوە. پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە لایەن خوای گەورەوە فەرمانی نـوێژکردنی پێکـرا لە ئاسـماندا، وئەویـش ئەم نـوێژەیە کە مسـوڵمانان ئەنجـامی دەدەن پێـنج جـار لە ڕۆژ وشـەوێکدا، وهەروەهـا لە مەککەدا نیشانە وموعجیزەیەکی مەزنی تر ڕوویدا کە ئەویش بریتـی بـوو لە لەت بوونی مانگ هەتاوەکو موشریکەکانیش بینیان.

وکافرەکـانی قـورەیش هەمـوو هۆکارێکیـان بەکارهێنـا بـۆ ئەوەی ڕێگـری لێبکەن ؛ ئەمیش بۆ ئەوەی خەڵکی لە بانگەوازەکەی دوور بکەویتەوە، وزۆر زێـدەڕەویان کـرد لە داواکردنـی بەڵـگە ونیشـانە وئایەتەکـان سـەبارەت بە ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی، وداوای پشتیوانیان لە جولەکەکان کرد بۆ ئەوەی بەڵگەیان پێبدەن کە بتـوانن بەهۆیـانەوە گفتوگـۆی پێـبکەن (موجـادەلەی پێبکەن) و بۆئەوەی ڕێگری بکەن لەوەی خەڵکی شوێنی بکەوێت.

کاتێک ئازار وئەشکەنجەدانی مسوڵمانان زیادی کرد لەلایەن کافرەکانەوە ؛ پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- ئیزنـی دا بە کـۆچکردنی هەنـدێک لە مسوڵمان بەرەو حەبەشـە، وپێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- پێیـانی فەرمــوو: پادشــایەکی دادپەروەری تێــدایە کە کەس لە لای ئەو ســتەمی لێناکرێـت. پادشـایەکی گـاوڕ (نەسـڕانی) بـوو، ودوو کـۆمەڵ لە مسـوڵمانان کۆچیـان کـرد بەرەو حەبەشـە، کاتێـک گەیشـتن بە حەبەشـە باسـی ئـاینی ئیسلامیان کرد بۆ پادشـا نەجاشـیەکە بەو شـێوەی پێغەمـبەر -صـلى الـله عليه وسلم- پێـی هـاتووە؛ وپادشـاکە مسـوڵمان بـوو، و ووتـی: واللّٰه ئەمە وئەوەی موسـا -علیـە السـلام- هێنـاویەتی لە هەمـان تـاقەوە هـاتوون، وقەومەکەی بەردەوام بوون لە ئازاردانی هاوەڵانی.

ولەوانەی باوەڕیان پێهێنا لەو وەرزەدا چەند کەسێک بوو کە لە مەدینەوە هـاتبوون وبەیـعەت وپەیمانیـان پێـدا لەسـەر ئـاینی ئیسـلام ولەسـەر سەرخستنی ئەگەر کـۆچ بکـات بەرەو مەدیـنە، ولەو کـاتەدا شـاری مەدیـنە ناوی (یەسریب: يَثْرِب) بوو، وفەرماندرا بە ئەوانەیان لە مەککەدا ماون کـۆچ بکەن بەرەو مەدینەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، بۆیە کۆچیان کـرد وئاینی ئیسلام بڵاو بووەوە لە مەدینەدا، وئاینی ئیسلام چـووە نێـو هەمـوو ماڵێکی ئەو شارە.

پاش ئەوەی بانگەوازی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسـلم- بـۆ لای خـوای گەورە لە مەککەدا سیازدە ساڵی خایانـد، خـوای گەورە ئیزنـی پێـدا کە کـۆچ بکات بەرەو مەدینە؛ بۆیە پێغەمبەر -صلى الـله علـيه وسـلم- کـۆچی کـرد، ولە بانگەوازی کردن بۆ لای خوای گەورە بەردەوام بوو، ودابەزینی بەشەکانی تری شەریعەتی ئیسلام بەردەوام بوو، ودەستی کرد بە نـاردنی نێردراوەکـانی بە پەیـامەوە بـۆ لای سـەرۆک هـۆز وعەشـیرەت وپادشـاکان بـۆ ئەوەی بانگەوازییان بکەن بۆ مسوڵمان بوون، ولەوانەش کە نێردراوی بۆ لایان نارد: پادشای ڕۆمەکان، وپادشای فارسەکان، وپادشای میسر.

لە مەدینە ڕووداوی خۆرگیران ڕوویدا بۆیە خەڵکی ترسان، ورێکەوت وابـوو ئەو ڕۆژە ڕۆژی کۆچی دوایی ئیبراهیمی کـوڕی پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسلم- بوو، وخەڵکی ووتیان: خۆر گیرا بەهـۆی مردنـی ئیبـراهیمەوە، بەڵام پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- فەرمـووی: (إن الشـمس والقمـر لا يكسفان لموت أحد، ولا لحياته، ولكنهمـا مـن آيـات الله، يخـوف الله بهمـا عباده) واتە: (خۆرگیران ومانگ گیران بەهۆی لەدایکبوون یان مردنـی هـیچ کەسێکەوە ڕوونادەن، بەڵکو ئەوانە لە نیشانە وئایەت وبەڵگەکانی خـودان،

که بەهۆیانەوە بەندەکانی دەترسێنێت)[3]، ئەگەر پێغەمبەر -صلى الله علـيه وسلم- درۆزن بـووایە ئەوا بە پەلە ئەو خەڵـکەی دەترسـان کە پەیـامەکەی بەدرۆ دەخەنەوە ودەیووت: ئەوە خۆر بەهۆی مردنی کـوڕەکەمەوە گیـراوە، ئەی چی سەبارەت بە ئەو کەسەی کە من بە درۆ دەخاتەوە.

وپێغەمبەر موحەمەد -صلى الـله علـيه وسـلم- خـوای گەورە بە کەمـاڵ وئەوپەڕی ڕەوشــت جــوانی وەســفی کــردووە لە قورئــانی پیــرۆزدا کە دەفەرموێت:

(وَإِنَّكَ لَعَلَـىٰ خُلُـقٍ عَظِـيمٍ) واتە: (وبە ڕاسـتی تـۆ لەسـەر ڕەوشـت وئاکـار وخــوویەکی ئێجگــار بەرز وگەورەیــت) [ســورەتی القلــم: ٤]، ســیفەتەکانی هەمــوو ڕەوشــتێکی جــوان بــوو وەکــو ڕاســتگۆیی ودڵســۆزی وئــازایەتی ودادپەروەری و وەفاداری تەناتەت بەرامبەر بەرهەڵسـتاکارانیش، وڕێزلێنـان وبەخشندەیی وبەخشینی بە هەژاران وکەم دەرامەتـان وبێـوەژن وخـاوەن پێداویستیەکان ؛ بەلاوە خۆشەویست بوو، وسوور بوو لەسەر هیدایەتـدانی خەڵکــی، و بەڕەحــم وبەزەیــی بــوو لەگەڵ خەڵکــی، و بەســادەیی و خـۆبەگەورەنەزانین هەڵسـوکەوتی لەگەڵیـان دەکـرد، هەتـاوەکو پیـاوێکی نەناسـراو دەهـات وبە دوای پێغەمـبەر -صلـى الـله علـيه وسـلم- دەگەڕا وپرسیاری لە هاوەڵان دەکرد -ڕەزای خوایان لێبێت- سەبارەتی ؛ لە کاتێکـدا ئەو لە نێوانیانــدا بــوو ونەیدەناســیەوە، بــۆیە دەیــووت: کــام لە ئێــوە موحەمەدە؟

وژیاننــامە وســیرەتی پێغەمــبەر -صــلى الــله علــيه وســلم- نیشــانە وبەڵـگەیەکە لەسـەر جـوانی وکەمـاڵ وبەخشـندەیی مـامەڵەکردنی لەگەڵ

---

[3](صحيح مسلم: ٩٠١)

هەمووانـــدا: دۆســـت ودوژمـــن، ونزيـــک ودوور، وگەورە وبچـــووک، وپيـــاو وئافرەت، وئاژەڵ وباڵندە.

وکاتێک خوای گەورە ئاينەکەی تەواو وکامڵ کرد، وپێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- پەيـامی خـودای بە ئەوپەڕی کـامڵيەوە گەيانـد، لە تەمەنـی شەســت وســێ ســاڵيدا کـۆچی دوايـی کـرد، چـل سـاڵ لە تەمەن پـێش پێغەمبەرايەتی، وبيست وسێ ساڵ لە تەمەن وەکو پێغەمبەر. پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە شاری مەدينە لە گۆڕ دانرا، وهـيچ مـاڵ وسـامان وميراتێکی لە پاش خۆيەوە جێنەهێشت، جگە لە هێسترێکی سپی نەبێت، وزەوييەک کە بەخشی بە ڕێبواران وەکو خێر.[٤]

ژمـارەی ئەوانەی کە مســوڵمان بـوون وباوەڕيـان بە پەيـامەکەی هێنـا وشوێنی کەوتن خەڵکێکی زۆر بوون، ولە حەجـی ماڵئاواييـدا زيـاتر لە سـەد هەزار هاوەڵی لەگەڵدا بوو، کە پێش سێ مانگ لە کۆچی دوايی ئەنجاميدا، ولەوەيە ئەمــيش لە نهێنـی پاراســتنی ئـاينەکەی وبڵاوبـوونەوەی بێــت، وهاوەڵانی کە لەسەر بنچينە ورەوشتەکانی ئاينی ئيسلام پەروەردەيانی کـرد ؛ باشترين مرۆڤ بوون لە ڕوانگەی دادپەروەری وزوهد و وەرەع و وەفـاداری وخۆبەخشين بۆ خزمەتکردنی ئەم ئاينە مەزنەی کە باوەڕيان پێهێنا.

وباشـــترينی نێـو هـاوەڵان -ڕەزای خوايـان لێبێــت- لە ڕوانـگەی ئيمـان وکردەوە وبەڕاستدانان وبەخشين وئـازايەتی وبەخشـندەيی ئەمـانە بـوون: ئەبوبەکری سديق، عومەری کوڕی خەتاب، عوسمانی کـوڕی عەفـان، عەلـی کوڕی ئەبی تاڵب -ڕەزای خوايان لێبێت-، وئەم هاوەڵە بەڕێزانە لەو کەسانە بوون کە لە سەرەتای بانگەوازەکەيدا باوەڕيان پێـی هێنا وئەمانيش لە دوای

[٤] صحيح البخاري (٤٤٦١) ٦/١٥.

ئەو بوون بە جێنشین -خەلیفە-، وبوون بە هەڵگری ئاڵای ئاین لە پاش کۆچی دوایی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-، وهیچ تایبەتمەندییەکی پێغەمبەرایەتیان نەبوو وپارێزراو -مەعصوم- نەبوون لە گوناهکردن، وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- هیچ تایبەتمەندییەکی سەبارەتیان باس نەکرد جیا لە هاوەڵانی تر، مەگەر ئەوە نەبێت کە ئەمان لە نێو ئەو دە هاوەڵەن کە موژدەی بەهەشتیان پێدراوە.

خوای گەورە ئەو کتێبەی پاراست کە پێی نێردرا (قورئان) وهەروەها سونەت وژیاننامە (سیرەت) وفەرموودە وکردەوەکانی پارێزراون بەو زمانەی کە قسەی پێکردووە، وهیچ ژیاننامەیەک (سیرەتێک) لە مێژوودا نەپارێزراوە وەکو پاراستنی سیرەتی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-، بەڵکو هەمووی پارێزراوە وتۆمارکراوە تەنانەت چۆنیەتی خواردن وخواردنەوە وخەوتن وپێکەنینیشی؟ چۆن مامەڵە لەگەڵ خێزانەکەی دەکات ئەگەر بچێتە ماڵەوە؟ هەموو حاڵەتەکانی وژیاننامەی نووسراونەتەوە وتۆمارکراون لە سیرەتدا، ئەو مرۆڤێکی پێغەمبەر بوو وهیچ لە تایبەتمەندییەکانی پەروەردگاری نەبوو، وناتوانێت ودەسەڵاتی ئەوەی نییە هیچ سوودێک بە خۆی بگەیەنێت یان زیانێک لەسەر خۆی لابدات بە بێ ویستی خودا؛ چونکە هەموو شتێک لە ژێر ویست ودەسەڵاتی خودایە.

٤- پەیامەکەی

خـوای گەورە مـوحەمەدی نـارد -صـلی الـله علـیه وسـلم- لەکاتێکـدا کە شیرک وکوفر ونەزانین بەسەر زەویـدا تەشـەنەی کردبـوو، ولە سـەر زەویـدا هیچ کەسێک نەبوو کە خودا بە تەنها بپەرستێت بە بێ بڕیـاردانی شـەریک وهـاوبەش لە پەرسـتنیدا مەگەر ژمـارەیەکی کەم نەبێـت لە ئەهلـی کتێـب (جولەکە وگاوڕەکان)، بۆیە خـودا پێغەمـبەر مـوحەمەدی نـارد -صـلی الـله علیه وسلم- وەکو کۆتـا پەیـامبەر. خـوای گەورە بە هیـدایەت وئـاینی هەق وڕاستی نـاردی بـۆ هەمـوو خەڵکـی بـۆ ئەوەی سـەریبخات بەسـەر هەمـوو ئاینەکانی تـردا، وبـۆ ئەوەی خەڵکـی دەربهێنێـت لە تاریکـایی بـت پەرسـتی وکوفر ونەزانین بۆ نـور وهیـدایەتی تەوحیـد (یەک خـودا پەرسـتی) وئیمـان (بـاوەڕ)، وپەیـامەکەی تەواوکـاری پەیـامی پێغەمبەرانـی پێشـووە -علـیهم السلام-.

پێغەمبەر -صلی الله علـیه وسـلم- بـانگەوازی بـۆ هەمـان شـت کـرد کە پێغەمبەرانـی پێشـوو بانگەوازییـان بـۆ کـرد: نـوح وئیبـراهیم وموسـا وسولەیمان وداود وعیسا وئەوانی تر -علیهم الصلاة والسـلام-؛ کە بریتـی بوو لە بانگەوازی کردن بـۆ باوەڕهێنـان بەوەی کە خـودا (اللّٰه) پەروەردگـاری هەمـوو بوونەوەرەکـانە تەنهـا ئەو خـولقێنەرە ورۆزیـدەرە وبوونەوەرەکـان دەمرێنێت وزیندوویان دەکاتەوە وپاشا وخاوەنـداری هەمـوو شـتێکە، وئەو کاروباری بوونەوەرەکان بەڕێوە دەبات، و بە ڕەئفەتە ومیهرەبـانە بەرامـبەر بوونەوەرەکان، وخودا خولقێنەری هەموو شتێکە لە گەردووندا ئەو شتانەی دەیانبینین وئەوانەش کە نایان بینین، وهەرکەسـێک یـان شـتێک جـگە لە خودا دروستکراوێکە (مەخلوقێکە) لە دروستکراوەکانی خوای گەورە.

هەروەها بانگەوازی کرد بۆ پەرستنی خودا و وازهێنـان لە پەرسـتنی جـگە لە ئەو زاتە مەزنە، وبە ئەوپەڕی جوانی وکاملّی ڕوونی کردەوە کە خودا تـاکە لە پەرسـتندا ولە موڵـک وخاوەنـداری وخولّقانـدن وبەڕێـوەبردنی گەردوون وبوونەوەردا، وڕوونی کردەوە کە خودا نە منـداڵی هەبـووە ونە لەدایکبـووە، وهیچ هاوتا وهاوشێوەیەکی نییە -سبحانە وتعالی-، وتێکەڵ وبەرجەسـتە نابێت لەگەڵ هیچ یەکێک لە بوونەوەر ودروستکراوەکانیدا.

بانگەوازی کـرد بـۆ باوەڕهێنـان بەو کتێبـانەی لە لایەن خـوداوە نێـردراون وەکو پەڕەکانی ئیبراهیم (صحف إبراهیم) وپەڕەکانی موسا (صـحف موسـا) وزەبـور وتەورات وئینجیـل، وهەروەهـا بـانگەوازی کـرد بـۆ باوەڕهێنـان بە هەمـوو پێغەمـبەران -علـیهم السـلام-، وهەروەهـا بانگەشـەی بـۆ ئەم بیروباوەڕە کرد : هەرکەسێک کافر بێت بە پێغەمبەرێک وبە درۆی بخـاتەوە وەکو ئەوایە کـافر بووبێـت بە هەمـوو پێغەمـبەران وهەموویـانی بە درۆزن دانابێت.

موژدەی ڕەحمەت ومیهرەبانی خـودای بە هەمـوو خەڵکـی دا، وخـودا ئەو زاتەیە کە هەمــوو پێویســتیەکانیان پێدەبەخشــێت لە دونیــادا، وخــودا پەروەردگارێکی بە ڕەحم وبەزەییە، وتەنها ئەو زاتە لێپرسینەوە لە بەنـدەکان دەکات کاتێک لە گۆڕەکانیان زینـدوویان دەکـاتەوە لە ڕۆژی قیامەتـدا، وئەو پاداشتی ئیمانداران دەداتەوە لەسەر ئەنجامدانی کردەوە چاکەکـان وچـاکە بە دە ئەوەنـدەیە وزیـاتر هەتـا خـودا بیەوێـت، وخـراپە تەنهـا وەکـو خـۆی دەنووسرێت، ولە بەهەشتدا نیعمەتێکی بەردەوامیان ونەبڕاوەیان بۆ هەیە، وئەوەی کافر وبێباوەڕ بێت وکردەوە خراپەکان ئەنجامبدات ئەوا سزاکەی لە دونیا وقیامەتدا وەردەگرێت.

پێغەمبەر موحەممەد -صلی الله علیه وسلم- لە پەیامەکەیدا بانگەوازی نەکرد بۆ بەشکۆدانان ومەزندانانی هۆزەکەی وشارەکەی ونەفسی پیرۆزی خۆی، بەڵکو لە قورئانی پیرۆزدا ناوی هەندێک لە پێغەمبەران زیاتر لە ناوی ئەو هاتووە وەکو ئیبراهیم وموسا وعیسا ونوح -علیهم السلام-، وناوی دایکی وخێزانەکانی لە قورئانی پیرۆزدا باسنەکراوە، بەڵام لە قورئانی پیرۆزدا باسی دایکی موسا کراوە زیاتر لە یەک جار، وناوی مەریەم -علیها السلام- زیاتر لە سی وپێنج جار باسکراوە لە قورئانی پیرۆزدا.

پێغەمبەر موحەممەد -صلی الله علیه وسلم- پارێزراوە (مەعصومە) لە هەموو شتێک کە پێچەوانەی شەریعەت وئەقڵ وفیترەت ورەوشتی جوان بێت؛ چونکە پێغەمبەران -علیهم السلام- پارێزراون سەبارەت بە گەیاندنی پەیامەکان لە لایەن خوداوە، وپێیان سپێردراوە کە فەرمانەکانی خودا بگەیەنن بە بەندەکانی، وپێغەمبەران -علیهم السلام- هیچ تایبەتمەندی وسیفەتێکی پەروەردگارێتی یان خودایەتیان (ئولوهیەتیان) نییە؛ بەڵکو ئەوان مرۆڤن وەکو هەموو مرۆڤەکانی تر تەنها جیاوازییان ئەوەیە کە پێغەمبەری خودان و وەحیان (سروشیان) بۆ دێت لە لایەن خوداوە، ونابێت بپەرسترێن وبکرێن بە هاوبەش وشەریکی خودا لە پەرستنیدا.

لە مەزنترین شاهێدی دەرەکان لەسەر ئەوەی کە پەیامەکەی پێغەمبەر موحەممەد -صلی الله علیه وسلم- وەحی وسروشە لە لایەن خوداوە ئەوەیە کە هەتا ئەمڕۆ بوونی هەیە بە هەمان ئەو شێوەیەی کە لە ژیانیدا پەیڕەوی دەکرد، وزیاتر لە یەک ملیار مسوڵمان شوێنی دەکەون، و واجبە شەرعییەکان جێبەجێ دەکەن وەکو نوێژ ورۆژوو وزەکات وحەج وجگە لە ئەمانە بە بێ هیچ گۆڕانکارییەک ودەستکارییەک لە چۆنیەتی ئەنجامدانی پەرستنەکاندا.

٥- بەڵگە ونیشانە وئایەتەکانی پێغەمبەرایەتی

خوای گەورە پشتیوانی لە پێغەمبەران کـرد بەو ئـایەت ومـوعجیزانەی کە بەڵـگەن لەسـەر پێغەمبەرایەتیـان، وهەروەهـا ئەو نیشـانە وبەڵگانەیـان پێدەبەخشێت کە ڕوون وئاشکران وشاهێدن لەسەر ڕاسـتی پەیامەکەیـان، وهەموو پێغەمبەرێک خوای گەورە ئەوەنـدە ئـایەت ونیشـانە ومـوعجیزەی پێبەخشیووە کە بەسە بۆ ئەوەی مرۆڤ باوەڕ پێبهێنن، ومەزنترین ئایەت ومــوعجیزە کە خــوای گەورە بە پێغەمبەرانــی بەخشــی بێــت ئــایەت وموعجیزەکانی پێغەمبەرمانە موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، خـوای گەورە قورئـانی پیــرۆزی پێبەخشــی، وئەم مــوعجیزەیە هەتــاوەکو ڕۆژی قیامەت دەمێنێتەوە، وهەروەها خوای گەورە ئـایەت ونیشـانەی زۆری تـری پێبەخشی، وموعجیزەکانی پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- زۆرن، لەوانەش:

ئیسرا ومیعـراج (شـەوڕەوی وبەرزبـوونەوە بەرەو ئاسـمان)، ولەت بـوونی مانگ، وباران بـارین چەنـد جارێـک پـاش ئەوەی نـزای کـرد کە خـودا بـاران ببارێنێت بەهۆی ئەوەی خەڵکی تووشی وشکەساڵی بوون.

زۆربوون وبەرەکەتدار بوونی خواردن وئاوێکی کەم ئەمـیش دەبـووە هـۆی ئەوەی خەڵکێکی زۆر لێی بخۆن یان بخۆنەوە.

هەمـوو ئەو هەواڵانەی کە باسـیکردووە سـەبارەت بە شـتە نەزانراوەکـان (غەیبییەکان) هیچ کەسێک بەم وردەکارییە ئەو ڕووداوانەی باس نەکردووە، وەکو هەواڵدانی سـەبارەت بە چیرۆکـی پێغەمـبەران لەگەڵ قەومەکانیـان، وچیرۆکی یارانی ئەشکەوت (أصحاب الكهف) وجگە لە ئەمانە.

هەواڵــــدانی ســــەبارەت بە ڕووداوە نەزانــــراو وشــــاراوەکانی داهـــــاتوو (غەیبیەکـان) ؛ بەهـۆی پێڕاگەیانـدنی بـوو لەلایەن خـودا لەڕێـگەی وەحـی، وەکو هەواڵـدانی بە دەرچـوونی ئاگرێـک لە خـاکی حیجـازەوە وئەم ڕووداوە ڕوویـدا وخەڵکـی شـام بینیـان، وهەروەهـا بەرزکـردنەوەی باڵەخانەکـان لە لایەن کەسانێکی دیاریکراو.

بەڵگە ئەقڵیەکان ونمونە باسکراوەکان[5]، کە ئەقڵی سـەلامەت دانـی پێـدا دەنێت.

یـــارمەتی وپشـــتیوانیکردنی لە لایەن خـــوای گەورە وپاراســـتنی لە زیـــانی خەڵکی.

ئەو پەیمانانەی بە هاوەڵانی فەرموو هاتە دی، وەکو:

(لتفـتحن علـيكم فـارس والـروم، ولتـنفقن كنوزهمـا فـي سـبيل الله) واتە: (فارس وڕۆم فەتح دەکەن -ڕزگار دەکەن-، وخەزێنەکانیان (ئـاڵتون وزیو وسامانەکانیان) لە پێناو خوای گەورە دەبەخشن وخەرجی دەکەن).

خودا یارمەتیدا ئەویش بە ناردنی فریشتەکان بۆ ئەوەی پشتیوانی بن.

---

[5]هەروەکو خوای گەورە دەفەرموێت: (يَا أَيُّهَـا النَّـاسُ ضُـرِبَ مَثَـلٌ فَاسْـتَمِعُوا لَـهُ إِنَّ الَّـذِينَ تَـدْعُونَ مِـن دُونِ اللَّـهِ لَـن يَخْلُقُـوا ذُبَابًـا وَلَـوِ اجْتَمَعُـوا لَـهُ وَإِن يَسْـلُبْهُمُ الـذُّبَابُ شَـيْئًا لَّا يَسْــتَنقِذُوهُ مِنْــهُ ضَـعُفَ الطَّالِـبُ وَالْمَطْلُـوبُ) [سـورة الحـج:٧٣] واتە: (ئەی خەڵکیـنە، نمـوونەیەک هێنـراوەتەوە جـا گـوێی بـۆ بگـرن بێگومـان ئەوانەی هاواریـان لـێ دەکەن لە جیاتی خودا هەرگیز ناتوانن مێشێک دروست بکەن هەرچەند هەمووشیان بـۆی کـۆببنەوە وئەگەر مێشیش شتێکیان لێ بفڕێنێـت نـاتوانن لێـی بسـێننەوە، داواکـار وداوالێکـراو لاواز وبێ دەسەڵاتن)

موژدەی پێغەمبەران -عليهم الصلاة والسلام- بۆ قەومەکانیان سەبارەت بە پێغەمبەرایەتی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، ولەو پێغەمبەرانەش کە موژدەیان بە هاتنی داوە: موسا وداود وسولەیمان وعیسا وپێغەمبەرانی تری نەوەی ئیسرائیل -عليهم السلام-.

ئەم ئایەت ونیشانە وبەڵگە ونمونانە زۆر وبەربڵاون لە قورئان وسونەت وژیاننامەی (سیرەتی) پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، وبەڵگە ونیشانەکانی پێغەمبەرایەتی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- زیاترن لەوەی سنووردار بکرێن، وهەرکەسێک دەیەوێت بیناخوێنێتەوە ئەوا با سەیری قورئان وسونەت وکتێبەکانی سیرەت بکات کە پڕن لە هەواڵی دڵنیادەر ویەقینی سەبارەت بەم ئایەت ونیشانە وموعجیزانە.

ئەگەر ئەم نیشانە وموعجیزە مەزنانە ڕوویان نەدایە ؛ ئەوا دوژمنانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە کافرەکانی قورەیش وجولەکە ونەسڕانیەکان کە لە دورگەی عەرەبیدا بوون بەهەلیان دەزانی بۆ ئەوەی بە درۆی بخەنەوە، وخەڵکی لێ ئاگادار بکەنەوە چونکە هیچ موعجیزە ونیشانەیەکی پێ نییە کە بیسەلمێنێت پێغەمبەری خودایە.

قورئانی پیرۆز ئەو کتێبەیە کە خودا ناردی بۆ پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، وقورئان وتەی پەروەردگاری هەموو جیهانیانە، وخودا ڕکابەری هەموو مرۆڤ وجنۆکەکانی کردووە کە کتێبێک بهێنن وەکو قورئان یان سورەتێک بهێنن وەکو سورەتەکانی قورئان، وئەم ڕکابەری کردنە بەردەوامە هەتاوەکو ئەمڕۆ، وقورئانی پیرۆز وەڵامی زۆر پرسیاری گرنگ دەداتەوە کە خەڵکی سەبارەت بە دۆزینەوەی وەڵامەکانیان تووشی سەرگەردانی بوون، وقورئانی پیرۆز بە زمانی عەرەبیە وهەتاوەکو ئەمڕۆش هەر بە ئەو زمانە پارێزراوە، وتەنانەت یەک پیتیشی لێ کەم نەبووەتەوە،

وچــاپکراوە وبڵاوکــراوەتەوە، وکێبێکــی مەزنە ودەستەوەســتێن کــارە، ومەزنترین کتێبە کە بۆ خەڵکی هاتبێت، ودەبێت مـرۆڤ بیخـوێنێتەوە یـان وەرگێڕاوی ماناکانی بخوێنێتەوە.

هەرکەســێک بێــبەش بێــت بە ئیمــان وباوەڕهێنــان بە ئەم کتێــبە وخوێندنەوەی ئەوا بێگومان هەموو خێرێکی لەدەستچووە، وسونەت ورێباز وژیانی (سیرەتی) پێغەمبەر موحەمەد -صلی الـله علـیه وسـلم- پـارێزراوە ونەقڵکراوە لەڕێگەی زنجیرەیەک گێڕەرەوەی متمـانەپێکراو، وتۆمـارکراون لە چەنـدەها کتێـب کە بە زمـانی عەرەبــی نووســراونەتەوە ؛ ئەو زمـانەیە کە پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسـلم- قسـەی پێکـردووە هەروەکـو ئەوە وابێت ئێستا لە نێوانمانـدایە وقسـە دەکـات، و وەرگێـڕدراوە بـۆ سـەر چەندین زمان، وقورئانی پیرۆز وسونەتی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسـلم- تاکە سەرچاوەی ئەحکام وتەشریعاتەکانی (یاساکانی) ئاینی ئیسلامن.

٦- ئەو شەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەممەد ﷺ پێی هاتووە

ئەم شەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەممەد -صلى الله علـيه وسـلم- پێـی هاتووە ؛ شـەریعەتی ئیسـلامە، کە کۆتـا شـەریعەت وپەیـامی خـودایە، لە بنچینەدا وەکو شەریعەتی پێغەمبەرانی پێشـووە ئەگەرچـیش هەنـدێک لە حوکمەکانی ئەم شەریعەتە لە چۆنیەتیدا جیاوازە.

شەریعەتی ئیسلام لە ئەوپەڕی کامڵی وتەواویدایە، وبۆ هەمـوو سـەردەم وشـوێنێک دەگونجێـت، وهۆکـاری چـاکبوونی دینـداری ودونیـای خەڵکـیە، وهەموو ئەو پەرستنانەی تێدایە کە واجبە لەسەر بەندەکان بـۆ پەروەردگـار ئەنجـامی بـدەن وەکـو نـوێژ کـردن وڕۆژوو گـرتن، و لەگەڵ ڕوونکـردنەوەی مــامەڵە داراییەکــان وئابورییەکــان وکۆمەڵایەتیەکــان وسیاســـیەکان وجەنگیەکـان وژینگەییەکـان، وئەوەی ڕێگەپێـدراوە وئەوەی قەدەغەکـراوە وجگە لە ئەمانەیش لەو شتانەی کە مرۆڤ پێویستی پێـی هەیە بـۆ دونیـا وبۆ دواڕۆژی.

ئەم شـەریعەتە ئـاین ودینـداری خەڵکـی دەپارێزێـت وهەروەهـا نەفـس (خـوێن) وناوبانـگ (شــەرەف) وسـامان وئەقـڵ ونەوەکانیـان دەپارێزێـت، وشــەریعەتی ئیســلام هەمــوو فەزڵ وچاکەکــارییەکی تێــدایە، وئاگــاداری وهەڕەشــە دەکــات ســەبارەت بە هەمــوو بەدڕەوشــتی وخراپەکــارییەک، وئیســلام بانگەشــە دەکــات بــۆ ڕێزگــرتن لە مرۆڤەکــان ومامناوەنــدی ودادپەروەری ودڵسۆزی وپاکێتی و وردبینی وخۆشەویسـتی، وخۆشویسـتنی خێـر وچـاکە بـۆ خەڵکـی، وپاراسـتنی خـوێنی خەڵکـی، وپاراسـتنی ئەمـن وئاسایشــی وڵاتەکــان، وترســاندنی خەڵکــی حەرامکــردووە بە نــاهەق، وپێغەمبەر موحەممەد -صلى الله عليه وسلم- جەنگی بەرپا دەکـرد لە دژی تێپەڕاندنی سنوورەکانی خودا وخراپەکاری وخوڕافەت وپەڕگیری وڕەهبانیەت

(دووره پەرێزی لە خۆشیە حەڵاڵەکانی دونیا بە نیەتی پەرستن) ؛ بە هەموو شێوەیەک.

پێغەمبەر موحەممەد -صلى الله عليه وسلم- ڕوونی کردەوە کە خوای گەورە ڕێزی لە هەموو مرۆڤەکان گرتووە -بە پیاوان وئافرەتانەوە-، وهەموو مافێکی پێیان بەخشیوە، ومرۆڤ بەرپرسیارە سەبارەت بە بژاردەکانی وکردەوەکانی وهەڵسوکەوتەکانی، وتەنها خودی ئەو مرۆڤە بەرپرسیارە سەبارەت بە هەرشتێک کە ببێتە هۆی زیان بۆ نەفسی خۆی یان زیان بۆ خەڵکی، وئاینی ئیسلام پیاو وئافرەتی بە یەکسان داناوە لە ڕوانگەی ئیمان وبەرپرسیاریەتی وپاداشت وسزا، ولەم شەریعەتەدا گرنگیەکی تایبەت بە ئافرەت دراوە ئەگەر دایک یان هاوسەر یان خوشک یان کچ بێت.

وئەم شەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەممەد -صلى الله عليه وسلم- هێناویەتی یەکێک لە ئامانجەکانی بریتیە لە پاراستنی ئەقڵ وحەرامکردن وقەدەغەکردنی هەرشتێک ببێتە هۆی تێکچوون ونەمانی ئەقڵ وهۆش وەکو مەی خواردنەوە (خواردنەوەی بێهۆشکەرەکان)، ئیسلام ئاینی وەکو ڕۆشنکەرەوەی ڕێبازی ئەقڵ ناساندووە؛ بۆ ئەوەی مرۆڤ خودا بپەرستێت بە چاوڕۆشنی وزانستەوە، وشەریعەتی ئیسلام باسی ئەقڵ وهۆشی بە مەزن داناوە وبوونی ئەقڵ وهۆشی بە مەرج داناوە بۆ واجب بوونی ئەرکە شەرعییەکان (تەکلیفە شەرعییەکان)، وئەقڵی ئازاد کرد لە کۆت وزنجیری خوراڤیات وبت پەرستی.

شەریعەتی ئیسلام زانستی ڕاست بە مەزن دادەنێت، وهانی مرۆڤ دەدات بۆ گەڕانی زانستی دوور لە هەوا وئارەزوو، وبانگەشە دەکات بۆ تێڕوانین وبیرکردنەوە لە نەفس ودەروون وبوونەوەر وگەردوون،

ودەرەنجـامە ڕاسـت ودروسـتەکانی زانسـت بە هـیچ شـێوەیەک تووشـی پێکدادان نابێت لەگەڵ ئەم پەیامەی کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- پێی هاتووە.

لە شەریعەتی ئیسلامدا هیچ ڕەگەزێـک یـان گەلێـک پـلە وتایبەتمەنـدی وفەزڵـی نیـیە بە سـەر ڕەگەز وگەلێکـی تـرەوە، بەڵکـو هەموویـان لە پـێش حوکمە شـەرعییەکاندا یەکسـانن، وهەمـوو مرۆڤەکـان لە بنچیـنەدا وەکـو یەکـن وفەزڵـی هـیچ ڕەگەز وپێسـت وگەلێـک نیـیە بەسـەر ئەوانـی تـرەوە مەگەر بە پێی تەقواداری نەبێت، وپێغەمبەر مـوحەمەد -صلى الله عليه وسلم- باسی ئەوەی کردووە کە هەموو منداڵێک لەسەر فیتـرەت لە دایـک دەبێت، وهیچ مرۆڤێک بە گوناهباری لەدایک نابێت یان میراتگری گونـاهی مرۆڤێکی تر نییە.

خوای گەورە لە شەریعەتی ئیسلامدا تەوبەی دانـاوە ئەمـیش بـریتیە لە: گەڕانەوەی مـرۆڤ بـۆ لای پەروەردگـار و وازهێنـان لە تـاوان وگوناهەکـان، ومسوڵمان بوون وپەیڕەو کردنی ئـاینی ئیسـلام هۆکـارە بـۆ لێخۆشـبوون لە تاوانەکانی پێشـووتر، وتەوبە کـردن هۆکـارە بـۆ لێخۆشـبوون لە تاوانەکـانی پێشووتر، وبۆیە پێویست ناکات مـرۆڤ تاوانەکـانی لای مرۆڤێکـی تـر بـاس بکات ودانیان پێدا بنێت، لە ئاینی ئیسلامدا پەیوەندی نێوان مرۆڤ وخـودا پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیە، ومرۆڤ پێویسـتی بە هـیچ کەسـێک نیـیە بـۆ ئەوەی ببێـتە ناوەنـد (واسـتە) لە نێـوان ئەو وخـودا بـۆ ئەوەی خـودا لە تاوانەکانی خۆش بێـت، وئـاینی ئیسـلام بەرز کـردنەوەی مـرۆڤ بـۆ ئاسـتی خودایەتی (ئولوهیەت) قەدەغە دەکات، ونابێت مرۆڤەکان بکرێن بە خـودا وبپەرسـترێن وهەروەهـا نابێـت بکـرێنە شـەریک وهاوبەشـی خـودا لە پەرستنیدا یان لە پەروەردگارێتیدا.

ئەم شـەریعەتەی کە پێغەمـبەر مـوحەمەد -صـلى الـله علـيه وسـلم- هێنـاویەتی هەڵوەشـێنەرەوەی هەمـوو شـەریعەتەکانی پێشـووە، چـونکە شـەریعەتی ئیسـلام کۆتـا شـەریعەتە لە لایەن خـوداوە هەتـاوەکو ڕۆژی قیـامەت، وبـۆ هەمـوو خەڵکـیە؛ بـۆیە هەمـوو شـەریعەتەکانی پێشـوو هەڵوەشـێنرایەوە وچیتـر نابێـت کردەوەیـان پێبکرێـت، هەروەکـو چـۆن شەریعەتەکانی پێشوو یەکتریـان هەڵدەوەشـاندنەوە، وخـودا پـاش نـاردنی پێغەمبەر مـوحەمەد -صـلى الـله علـيه وسـلم- تەنهـا ئـاین وشـەریعەتی ئیسلام قبوڵ دەکات، وهەرکەسێک شوێنی ئاینێکی تـر بکەوێـت وپەیـڕەوی بکات جگە لە ئاینی ئیسلام ئەوا لە ڕۆژی قیامەتدا لێـی قبـوڵ ناکرێـت ولە دۆڕاوان دەبێت، وئەوەی دەیەوێت وردەکارییەکانی ئەم شـەریعەتە بزانێـت ئەوا با بە دوایدا بگەڕێت لەو کتێـبە متمـانە پێکـراوانەی کە ئـاینی ئیسـلام دەناسێنن.

ئامانجی شەریعەتی ئیسلام -هەروەکو ئامانجی هەموو پەیامەکـانی تـری خـودا-؛ بڵنـدکردنەوەی پلەپـایەی مـرۆڤە ئەمـیش بەوە دەبێـت کە تەنهـا پەروەردگار بپەرستێت بەدڵسۆزییەوە و بە بێ بڕیاردانی شەریک وهـاوبەش لە پەرستنیدا، وئاینی ئیسلام مرۆڤ ئازاد ورزگار دەکات لە بەنـدایەتی کـردن بۆ مرۆڤەکان ومادده وشتومەک وخوراڤیات.

شەریعەتی ئیسلام بۆ هەمـوو شـوێن وسـەردەمێک دەگونجێـت، وهـیچ شتێکی تێدا نییە کە دژی بەرژەوەندییە تەندروست وبەسوودەکان بێـت بـۆ مـــرۆڤ، چـــونکە لە لایەن خـــوداوە دابەزێنـــدراوە کە دەزانێـــت خەڵکـــی پێویستیان بە چـی هەیە، وخەڵکـی پێویسـتیان بە شـەریعەتێکی دروسـت هەیە لە خودی خۆیدا، کە دژیەکی تێدا نەبێت، وبۆ مرۆڤەکان گونجاو بێت، ومرۆڤەکان دایان نەهێنابێـت بەڵکـو لە لایەن خـوداوە دابەزێنـدرا بێـت کە هیدایەت ورێنموێنی خەڵکـی بکـات بـۆ ڕێگـای ڕاسـت وچاکەکـاری، وئەگەر

حوکم وبڕیار ببەنەوە بۆ لای شەریعەت ئەوا حاڵ وگوزەرانیان باش دەبێت وپارێزراو دەبن لە ستەمکردن لە یەکتر.

٧- تێڕوانینی (بەرهەڵستکارانی) دوژمنانی سەبارەتی وشاهێدی بۆدانیان

بێگومان هەموو پێغەمبەرێک بەرهەڵستکار ودوژمنی هەبووە کە دژایەتیان کردووە و لەسەر ڕێگای بانگەوازییەکەی وەستاون، وڕێگر بوون لە خەڵکی کە باوەڕی پێبهێنێت، وپێغەمبەری خودا موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- دوژمنی زۆری هەبوو لە کاتی ژیانی ولە پاش مردنیشی، وشاهێدیدانی زۆریان هەیە لەسەری -لەو سەردەمە ولە ئێستایشدا- کە پێغەمبەرە، وئەو پەیامەی کە پێی هاتووە وەکو پەیامی پێغەمبەرانی پێشووە -عليهم الصلاة والسلام-، ودەزانن کە لەسەر هەق وڕاستییە وئەو هۆکارانەی کە ڕێگرن لە بەرهەڵستکاران ودوژمنانی کە باوەڕی پێبهێنن بریتین لە: خۆشەویستی دەسەڵات و پلەوپایە یان ترسی کۆمەڵگا وشوێنکەوتووان لەوەی کە لێی هەڵبگەڕێنەوە، یان ترسی لە دەستدانی ئەو سامانەی دەستی دەکەوێت بەهۆی ئەو پلەوپایە ودەسەڵاتەوە.

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانیان.

نوسینی: مامۆستا دکتۆر/ محمد عبدالله السحيم
مامۆستای عەقیدە لە بەشی خوێندنەوە ئیسلامیەکان (لە پێشوودا)
کۆلێژی پەروەردە، زانکۆی (الملك سعود)
ریاز، شانشینی عەرەبستانی سعودیە

پێڕست

(كلیك لەسەریان بكە بۆئەوەی ڕاستەوخۆ بچیتە سەر بابەتەكە لە لاپەڕەكەیدا)

پێغەمبەری ئیسلام موحەممەد -صلى الله عليه وسلم- ٢

١- ناو ورەچەڵەکی وئەو شارەی تێیدا لەدایکبووە و پەروەردەبوونی........... ٤

٢- هاوسەرگیرییەکی پیرۆز لەگەڵ ئافرەتێکی پڕ خێر وخانەدان ٦

٣- دەستپێکردنی وەحی (سروش)... ٦

٤- پەیامەکەی ١٤

٥- بەڵگە ونیشانە وئایەتەکانی پێغەمبەرایەتی................................. ١٧

٦- ئەوشەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەممەد ﷺ پێی هاتووە ٢١

٧- تێڕوانینی دوژمنانی سەبارەتی وشاهێدی بۆدانیان ٢٥

پێڕست.. ٢٦

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com
موسوعة تضم تفاسير وتراجم موثوقة لمعاني القرآن الكريم

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com
موسوعة تضم ترجمات للأحاديث النبوية وشروحها بعدة لغات

موسوعة المصطلحات الإسلامية
TerminologyEnc.com
موسوعة تضم ترجمات المصطلحات الإسلامية وشروحها بعدة لغات

منتقى
المحتوى الإسلامي
هي موسوعة تضم المنتقى من المحتوى الإسلامي باللغات

IslamHouse.com
مرجعية مجانية إلكترونية موثوقة للتعريف بالإسلام

رسول الإسلام محمد صلى الله عليه وسلم

ننشر الإسلام بأكثر من 100 لغة

جمعية الدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات